

Kennis- en informatiepunt

‘Kies Kleur in Groen’

Locale Educatieve Agenda

FORUM

INSTITUUT VOOR
MULTICULTURELE
VRAAGSTUKKEN

Colofon

Programmamanager: Zeki Arslan
Senior projectleidster: Meral Nijenhuis
Beleidsmedewerker: Shamelie Sitaram
Projectmedewerker: Rachida El Alami
Redactie: Deniz Arslan
Ontwerp lay-out: Marleen Dijksterhuis
Secretariaat: Fatima Alaoui

FORUM, Instituut voor Multiculturele Vraagstukken
Postbus 201
3500 AE Utrecht
030 297 43 21
s.itaram@FORUM.nl

Utrecht, november 2010

Inhoudsopgave

INLEIDING	4
1. De Lokale Educatieve Agenda	5
2. Doelstellingen LEA- overleg.....	6
3. Meerwaarde LEA- overleg	6
4. Deelnemende gemeenten.....	6
5. Thema's LEA- overleg	7
6. Samenstelling LEA- overleg	8
6.1 Voorbeeld: LEA- overlegpartners gemeente Almere	8
6.2 LEA- overleg Gemeente Utrecht.....	9
7. Kansen voor het groene onderwijs binnen de brede school	
BRONNENLIJST	12

Inleiding

Het creëren van instroom en vooral meer instroom van leerlingen uit het basisonderwijs naar het groene onderwijs is voor veel scholen een voorwaarde om in de toekomst voldoende leerlingen op te leiden. Samenwerkingsverbanden met lokale partijen zijn een belangrijk middel om meer leerlingen te interesseren voor groen onderwijs. Het Kennis- en informatiepunt van 'Kies Kleur in Groen' heeft daarom een handreiking opgesteld voor scholen in het groene onderwijs. In deze handreiking wordt specifiek wordt uiteengezet hoe de Lokale Educatieve Agenda (LEA) een rol kan spelen op het gebied van instroom, veiligheid en het tegengaan van segregatie. Instellingen die nog geen deel uitmaken van dit overleg kunnen middels deze notitie kort kennis maken met de doelstellingen en meerwaarde van de Lokale Educatieve Agenda.

De LEA of ook wel het LEA-overleg genoemd vindt plaats op gemeentelijk niveau. In dit overleg nemen organisaties zitting die vormgeven aan het integraal onderwijsbeleid. Groene onderwijsinstellingen kunnen ook deelnemen aan het LEA-overleg en tevens samenwerkingspartners vinden in de deelnemende organisaties.

Zo zijn op lokaal niveau onder meer sterk gemengde basisscholen, zelforganisaties van migranten en ouderorganisaties een potentiële samenwerkingspartner. Eén op de tien gemeenten heeft thema's zoals duurzaamheid, groenvoorzieningen en natuur en milieu educatie inmiddels op de LEA-agenda staan. Enerzijds krijgen groene scholen de kans om mee te denken en betrokken te raken bij de uitwerking van deze thema's binnen scholen met veel leerlingen uit etnische minderheden, anderzijds kunnen zij binnen gemeenten leer en werkplekken genereren op het gebied van natuur en milieu. Daarnaast is het LEA-overleg ook een manier om een beeld te krijgen van velerlei onderwijsontwikkelingen en te bedenken welke rol groen onderwijs daarin zou kunnen spelen.

1. De Lokale Educatieve Agenda

De Lokale Educatieve Agenda is geïntroduceerd als een instrument om het lokaal onderwijsbeleid vorm en inhoud te geven na de wetswijzigingen in het onderwijs(achterstanden)beleid in 2006. Het is een instrument voor gemeenten, schoolbesturen en overige partners om in 'nieuwe verhoudingen' (meer gelijkwaardige verhoudingen) tot gezamenlijke afspraken te komen over het onderwijs- en jeugdbeleid.

In onderstaand figuur is het basismodel voor afspraken weergegeven om op lokaal niveau tot afspraken te komen.

	Categorie 1	Categorie 2	Categorie 3
Eindverantwoordelijke	Scholen	In overleg tussen partners	Gemeenten
Uitvoering	Scholen	Gemeenten en scholen	Gemeenten
Beleidsthema's	<ul style="list-style-type: none"> • Onderwijsprestaties • Taalbeleid • Ouderbetrokkenheid • Informatievoorziening aan ouders en leerlingen • Doorstroom PO – VO • Wachtlijsten overgang PO en VO • Wachtlijsten speciaal onderwijs • Toegankelijkheid • Spreiding zorgleerlingen 	<ul style="list-style-type: none"> • Voor- en vroegschoolse educatie • Kinderopvang • Opvang Jeugdigen die buiten de boot dreigen te vallen • Vroegsignalering • Zorg In en om de school • Aansluiting onderwijs arbeidsmarkt • Voortijdig schoolverlaten • Spreiding achterstandsleerlingen, als overlegpunt • Onderwijsachterstanden, als overlegpunt • Schoolmaatschappelijk werk • Afgestemd aanbod van verschillende scholen en schoolsoorten • Reboundvoorzieningen • Veiligheid In de school 	<ul style="list-style-type: none"> • Leerplicht / schoolverzuim • RMC • Schakelklassen • Leerlingenvervoer • Huisvesting • Veiligheid rond de school • Brede school • Peuterspeelzaalwerk • Spreiding Jeugdvoorzieningen • Preventief lokaal Jeugdbeleid, vijf functies

Bron: Haalen, van J., Eck, van P., Wit, de W., Kruijer J., *De lokale educatieve jaaragenda 2009*, Oberon onderzoek & advies, december 2009

2. Doelstellingen LEA- overleg

In het wetsvoorstel onderwijsachterstandenbeleid worden gemeenten, schoolbesturen en kinderopvang verplicht om minimaal één keer per jaar gezamenlijk overleg te voeren over het bevorderen van integratie, het tegengaan van segregatie en het bestrijden van onderwijsachterstanden. De doelen van dit overleg zijn in de wet onderwijsachterstandenbeleid als volgt verwoord:

- het creëren van een doorlopende leerlijn van voorschoolse educatie naar het basisonderwijs;
- een betere spreiding te realiseren voor het basisonderwijs van achterstandsleerlingen over de scholen in een gemeente;
- terugdringen van de achterstandsproblematiek in een gemeente;
- het maken van afspraken over het uitwisselen van leraren en leerlingen, en het gezamenlijk organiseren van activiteiten om integratie te bevorderen;
- het maken van afspraken over de aanwending van de gemeentelijke middelen ten behoeve van het bestrijden van onderwijsachterstanden

3. Meerwaarde LEA- overleg

Het LEA- overleg kan de volgende meerwaarde hebben voor groene schoolbesturen:

- de co- financiering van onderwijsbegeleiding;
- betere doorstroom PO-VO-MBO;
- een constructief overleg met alle maatschappelijke partners;
- integraal beleid en afstemmen van projecten/ realisatie van projecten.

Niet in iedere gemeente is de kwaliteit van het LEA-overleg even hoog. Dit kan verschillende oorzaken hebben. Wellicht liggen de prioriteiten op een ander gebied of is er onduidelijkheid over de rolverdeling en verantwoordelijkheden.

4. Deelnemende gemeenten

Momenteel doet 92 % van de gemeenten mee met het LEA- overleg. In onderstaande tabel is het percentage gemeenten dat een LEA- overleg voert weergegeven. Aan de hand van de tabel kan men als groene onderwijsinstelling inschatten of er spraken is van een LEA- overleg binnen de eigen gemeente.

	2006 overleg	2007 overleg	2008 overleg ²	2008 overleg op LEA manier	2009 overleg	2009 overleg op LEA manier
Minder dan 20.000 inwoners	23%	88%	87%	68%	85%	69%
Tussen de 20.000 en 50.000 inw.	43%	92%	97%	70%	93%	76%
Tussen de 50.000 en 100.000 inw.	61%	88%	96%	81%	100%	93%
Meer dan 100.000 inwoners	63%	94%	100%	94%	100%	96%

Bron: Haalen, van J., Eck, van P., Wit, de W., Kruiter J., *De lokale educatieve jaaragenda 2009*, Oberon onderzoek & advies, december 2009

5. Thema's LEA- overleg

Onderstaande lijst biedt een overzicht van de thema's welke worden behandeld tijdens het LEA- overleg. Met groene pijlen is er aangegeven welke thema's vanuit Kies Kleur in Groen interessant zijn in het LEA- overleg.

	Gemeenten	
Voor- en vroegschoolse educatie (VVE)	94%	
Zorg in en om de school (bv ZAT)	78%	
Doorlopende leerlijnen	75%	
Brede school	70%	
Centra voor Jeugd en Gezin (CJG)	54%	
Onderwijshulsvesting	53%	
Doorstroom po-vo	52%	←
Passend onderwijs	50%	
Taalbeleid	47%	
Veiligheid in en om de school	46%	←
Schakelklassen	42%	
Harmonisatie voorschoolse voorzieningen	39%	
Voortijdig schoolverlaten (VSV)	36%	
Sport en bewegen	35%	
Cultuureducatie	28%	
Segregatie	28%	←
Integratie (allochtoon/autochtoon)	27%	←
Aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt	23%	←
Buitenschoolse opvang	22%	
Doorstroom vmbo-mbo	18%	←
Onderwijskwaliteit/zwakke scholen	15%	
Opvang minderjarige asielzoekers en nieuwkomers	7%	
Iets anders	20%	

Bron: Haalen, van J., Eck, van P., Wit, de W., Kruijer J., *De lokale educatieve jaaragenda 2009*, Oberon onderzoek & advies, december 2009

6. Samenstelling LEA- overleg

In het onderstaand figuur is weergegeven welke partijen over het algemeen deelnemen aan het LEA overleg.

Externe partijen	Betrokken bij opzet LEA 2009
Scholen/schoolbesturen mbo	74%
Besturen van peuterspeelzalen	74%
Besturen van kinderdagverblijven	69%
Jeugd(gezondheids) zorg	33%
Welzijnsinstellingen	30%

Bron: Haalen, van J., Eck, van P., Wit, de W., Kruijer J., *De lokale educatieve jaaragenda 2009*, Oberon onderzoek & advies, december 2009

6.1 Voorbeeld: LEA- overlegpartners gemeente Almere

Een concreet voorbeeld is gemeente Almere. De overlegpartners van de Lokaal Educatieve Agenda gemeente Almere zijn de volgende:

- Almeerse Scholengroep
- Leren met Plezier
- Aeresgroep (Groenhorst)
- ROCF
- Stichting Prisma
- Stichting Evangelisch onderwijs Almere
- Amarantis Onderwijsgroep
- Stichting Noor (Islamitisch onderwijs)
- Stichting Monton (Motessori onderwijs)
- Stichting Vrije School
- Vereniging voor Gereformeerd Primair Onderwijs
- Stichting Katholiek Onderwijs Flevoland Veluwezoom
- Stichting Hindoe Onderwijs
- Vereniging Evangelische Broedergemeente in Flevoland
- Stichting Eduvier Onderwijsgroep
- Stichting Algemeen Bijzonder Voortgezet Onderwijs in Flevoland: Gemeente Almere

Bron: <http://www.plaats.nl/gemeente-almere/>

Eén van de hoofddoelstellingen van het Kies Kleur in Groen project is het generen van een hogere instroom allochtone leerlingen. Een vindplaats van allochtone leerlingen zijn de Islamitische basisscholen en de hindoe basisscholen. In het bovenstaande overzicht is te zien dat ook deze scholen deelnemen aan het LEA- overleg. Mogelijk kan het LEA- overleg een netwerkplek zijn voor groene scholen om een samenwerkingsverband op te starten met gekleurde en zwarte basisscholen.

6.2 LEA- overleg Gemeente Utrecht

Ter verdieping van 1.1. De Lokale Educatieve Agenda wordt in deze paragraaf een casus weergegeven van de Gemeente Utrecht ¹. Gemeente Utrecht geeft sinds 2006 samen met schoolbesturen, welzijnsorganisaties en andere organisaties zoals culturele instellingen vorm aan het lokale onderwijsbeleid. Zij hebben tot doel om in samenwerking met elkaar kinderen, jongeren en hun ouders te ondersteunen in een succesvolle schoolloopbaan. In 2010 zijn de resultaten van eerste visieperiode (2006-2010²) betreffende de Utrechtse Onderwijsagenda in kaart gebracht en is op basis hiervan een vernieuwde visie geformuleerd voor de tweede periode (2010-2014).

De vernieuwde visie heeft als één van de speerpunten de school als spil in de wijk. Basisscholen worden bijvoorbeeld een centrum voor de brede ontwikkeling van kinderen waarbij er na school ook onderwijsactiviteiten aangeboden worden. Groen onderwijs zou daar mogelijk een rol in kunnen spelen en wordt in deze paragraaf tevens beschreven welke kansen en mogelijkheden er zijn binnen de brede school. Onderstaand de thema's en speerpunten van de Utrechtse Onderwijsagenda 2006-2010.

Onderwijsschets Utrecht aantal leerlingen momenteel

- 20.000 kinderen in de leeftijd van 0-4 jaar
- 27.000 leerlingen in primair onderwijs
- 10.000 leerlingen in het voortgezet onderwijs
- 28.000 studenten in het MBO (regio-functie)
- 42.000 studenten op Hogescholen (regio-functie)
- 30.000 studenten op Universiteiten (regio/landelijk)
- Totaal: 137.000 leerlingen/ studenten in Utrecht

Thema's en speerpunten van de Utrechtse Onderwijsagenda 2006-2010 ³		
Een goede loopbaan voor iedereen	School als spil in de wijk	Utrecht Onderwijsstad
voor- en vroegschoolse educatie - schakelvoorzieningen - overgang van primair onder naar voortgezet onderwijs - het Utrechtse VMBO - aanpak voortijdige schoolverlater - volwasseneneducatie - zorgnetwerk voor de jeugd	integratie in het onderwijs - school: centrum voor brede ontwikkeling en ontmoeting - school en veiligheid	educatieve infrastructuur - voorlichting

¹ Casus is opgemaakt n.a.v. gesprek met Programma Onderwijs van gemeente Utrecht

² In bijlage 1 de doelstelling en het behaalde resultaat ter illustratie van het volgende speerpunt: 'school als plek voor de ontwikkeling' (2006-2010)

³ Bron: Stuurgroep Utrechtse Onderwijsagenda, 'De Utrechtse Onderwijsagenda Eindrapportage 2006-2010'

6.2.1 Utrechts Onderwijs Agenda 2010-2014

In 2010 is er een nieuwe ambitie geformuleerd voor de periode 2010-2014. De vier grote doelstellingen van de Utrechtse Onderwijs Agenda vatten zich als volgt samen.⁴

- ◆ Een hoge Utrechtse standaard voor de beheersing van de Nederlandse taal en de realisatie daarvan op alle onderwijsniveaus
- ◆ Een hogere doorstroming van kinderen naar vervolgonderwijs op grond van betere leerprestaties en betere aansluiting
- ◆ Minder gesegregeerd onderwijs doordat meer scholen een gemengde bevolking van kansrijkere en kansarmere leerlingen kennen
- ◆ Een flinke verhoging van de professionaliteit van de Utrechtse leraar

Naast de stuurgroep die bestaat uit de deelnemers aan het LEA- overleg, zijn er ook werkgroepen geformeerd om de gevormde visie, welke verdeeld is in tien activiteitengebieden, ook daadwerkelijk in resultaten om te zetten. De tien activiteitengebieden voor 2010-2014 zijn:

- I. Talentontwikkeling vanuit een bredere visie - Primair Onderwijs
- II. Talentontwikkeling vanuit een bredere visie - Voortgezet Onderwijs
- III. Talentontwikkeling vanuit een bredere visie – VMBO
- IV. Kwaliteit in de overgang van instelling naar instelling: van Voorschool naar Primair Onderwijs
- V. Kwaliteit in de overgang van instelling naar instelling: van Primair Onderwijs naar Voortgezet Onderwijs
- VI. Kwaliteit in de overgang van instelling naar instelling: van VMBO naar MBO
- VII. Doorlopende kwaliteitsthema's binnen het onderwijs – Taal
- VIII. Doorlopende kwaliteitsthema's binnen het onderwijs – Passend Onderwijs
- IX. Doorlopende kwaliteitsthema's binnen het onderwijs - Burgerschap en sociale cohesie integratie
- X. Professionaliteit van leraren en andere medewerkers

Onderwijsschets Utrecht type scholen momenteel

- 41 voorschoollocaties
- 105 basisscholen (waarvan 47 met een vroegsschool)
- 3 scholen voor speciaal basisonderwijs
- 19 locaties voortgezet onderwijs
- 2 regionale opleidingscentra
- 2 vakcolleges
- 7 Hogescholen
- 4 Universiteiten

Wellantcollege in Utrecht neemt actief deel aan het LEA- overleg. Voor de start van het LEA- overleg had de gemeente Utrecht al een samenwerkingsverband met Wellantcollege. Wellantcollege neemt onder andere zitting in de werkgroep met betrekking tot de kwaliteit van het onderwijs van instelling. Daarbinnen is het imago van de (groene) onderwijsinstellingen een speerpunt.

⁴ Bron: Stuurgroep Utrechtse Onderwijsagenda, 'Meer kansen voor Utrechts talent, Utrechtse onderwijsagenda'

7. Kansen voor het groene onderwijs binnen de brede school

Ontwikkelingen zoals de brede school bieden groene scholen mogelijkheden om het groene onderwijs en groene thema's bij een grote groep leerlingen onder de aandacht te brengen.

De brede Primair Onderwijs school is een samenwerkingsverband tussen partijen die zich bezighouden met opgroeiende kinderen. Onderwijs, kinderopvang, welzijn, peuterspeelzaal, sport, cultuur, bibliotheek en andere instellingen kunnen onderdeel van de brede school zijn. Partijen streven hiermee de ontwikkelingskansen van de kinderen te vergroten. Een ander doel kan zijn een doorlopende, en op elkaar aansluitende opvang te bieden. Op een brede Voortgezet Onderwijs school zetten de partijen in op maatschappelijke betrokkenheid, samenwerking en talentontwikkeling. Scholen breiden hun onderwijsaanbod en -uren uit met cultuur, sport, techniek, multimedia, educatie (huiswerkklas of schakelklas) en zorg. Onderwijs is deelnemer, maar ook zorgaanbieder, welzijnsorganisatie, sportclub of culturele instelling zijn onderdeel van de brede school.

Steeds meer brede scholen hebben Natuur- en milieueducatie op het programma staan. Door aan te haken op bestaande activiteiten zoals deze, maar ook door het zelf aanbieden van naschoolse activiteiten, kunnen groene scholen potentiële leerlingen op een praktische en outreachende manier kennis laten maken met groen. De sector techniek maakt al slim gebruik van de brede school door pro-actief naschoolse activiteiten aan te bieden op het gebied van bètavakken. Leerlingen van groene scholen kunnen bijvoorbeeld in het kader van maatschappelijke stage de leerlingen van een brede school begeleiden in groene activiteiten.

Eén van de andere pijlers van de brede school is de binding in de wijk. In bepaalde Utrechtse wijken, bijvoorbeeld Overvecht, heb je veel groen en enkele kinderboerderijen. Het gaat vaak om gekleurde wijken met een mix aan diversiteit. De directe verbinding met de groene praktijk in combinatie met activiteiten zorgt voor een duidelijk beeld van de mogelijkheden in het groene onderwijs. Brede scholen zijn vaak gemengde en zwarte scholen. Het is daardoor een goede vindplaats van allochtone leerlingen.⁵

Tevens zijn er verschillende vormen van onderwijs waar het groene onderwijs bij zou kunnen aansluiten. Waar het traditionele onderwijs vooral in het klaslokaal plaatsvindt, maakt het vernieuwend onderwijs steeds meer plek voor leren buiten het klaslokaal, zoals het levend leren. Groen onderwijs kan zich richten op activiteiten voor scholen die werken volgens de principes van levend leren. Levend leren krijgt vorm in alle leergebieden: van burgerschapsvorming tot rekenen/wiskunde, van expressie tot techniek. Vertrekpunt is het alledaagse leven van de kinderen. Levend leren op een boerderij is een concreet voorbeeld van een al ontwikkeld en bestaand onderwijsprogramma voor kinderen van de basisschool. Voor meer informatie: <http://www.boerderijdekijker.nl/>. Groene onderwijsinstellingen zouden basisscholen ook een plek op de groene onderwijsinstelling kunnen aanbieden voor de toepassing van natuur en milieueducatie, indien hier niet al sprake van is. Zo zorg je dat basisscholenkinderen in een vroeg stadium al kennis maken met het groene onderwijs. Tevens kunnen groene onderwijsinstellingen eventueel samenwerken met partijen zoals de boerderijen die bezocht worden door basisscholen.

⁵ FORUM beschikt over een landelijk overzicht van alle gemengde basisscholen binnen diverse regio's. Deze kan worden opgevraagd bij het kennis- en informatiepunt van Kies kleur in Groen: s.sitaram@forum.nl

Bronnenlijst

Websites:

- www.oberon.eu
- www.delokaleeducatieveagenda.nl
- <http://www.plaats.nl/gemeente-almere/>
- <http://www.bredeschool.nl/bibliotheek/definitie-brede-school.html>
- <http://www.utrecht.nl/>

Overige bronnen:

Haalen, van J., Eck, van P., Wit, de W., Kruiter J., *De locale educatieve jaaragenda 2009*, Oberon onderzoek & advies, december 2009.